

УКРАЇНСЬКА МОВА

навчальна програма для 5 класу

Розроблено на основі модельної навчальної програми «Українська мова. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти» (автори: Н. Голуб, О. Горошкіна),
рекомендованої Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 10 жовтня 2023 року № 1226)

Узгоджена з підручником Голуб Н.Б., Горошкіної О.М.

Українська мова. Підручник для 6 класу закладів загальної середньої освіти. Київ: ВД «Освіта», 2023.

Цикл: адаптаційний, 5-ий клас

Галузь: мовно-літературна

Кількість годин:

ВСТУП

Українська мова – шкільний предмет, що входить до мовно-літературної галузі. Мова – надважлива ціннісна категорія у житті людини, родини, суспільства, держави, тому вивчати її треба так, щоб прихилити, а не відштовхнути дітей від неї.

Вивчення української мови як шкільного предмета не обмежуємо засвоєнням визначених питань теорії мови, формування мовних і мовленнєвих умінь і навичок, що, безумовно, важливо. Однак передусім приділяємо увагу особистісному розвитку дітей, набуттю духовно-морального досвіду, важливого для становлення їх як громадян і повноцінного входження в соціум.

Домінуючими мотиваторами у вивченні української мови є необмежені можливості її: виражати й обстоювати свою позицію; пізнавати світ і себе в ньому; самовизначатися; критично оцінювати подію, ситуацію, явище, вчинок тощо; гармонізувати стосунки, досягати порозуміння; бути сприйнятим і прийнятим у колективі; одержувати естетичну насолоду та ін.

Мовні й мовленнєві знання, уміння й навички мають органічно вписуватися в реальне життя дітей, пронизувати всі сфери соціального організму.

Мета навчання української мови – розвиток особистості здобувача освіти засобами предмета, а саме:

- пізнання мови як цілісної системи, що забезпечує розвиток людини (мислення, пізнання світу, комунікацію, самовираження й самовдосконалення, емоційний світ тощо) і функціонування суспільства;
- формування компетентного мовця, носія духовності, культури й традицій українського народу.

Реалізуємо мету виконанням таких **завдань**: виховання ціннісного ставлення до української мови як державної; розкриття потенційних можливостей мови для життя й діяльності людини, суспільства; виховання потреби пізнавати мовне розмаїття (фонетичне, лексичне, фразеологічне, граматичне) й активно користуватися ним, удосконалювати культуру усного й писемного мовлення; формування мовного чуття, усвідомлення естетичної й культурної цінності мови; засвоєння знань, формування вмінь і навичок, необхідних для ефективної комунікації.

Змістовий компонент програми поділено на блоки: предметний, метапредметний і компетентнісний.

Важливим завданням у навчанні української мови сьогодні є вихід за межі академічності курсу, тобто зміна уявлення школярів про мову, усвідомлення, що мова не лише складна система, але й живий організм, багатовіковий носій мудрості, хранителька унікальної української культури, надійний інструмент пізнання й порозуміння, ефективний засіб самовираження, джерело естетичної насолоди. Її лексичні й фразеологічні злитки фіксують норми і правила гармонійного спілкування, активне послуговування мовою гарантує розквіт держави і збереження її кордонів.

Програма покликана змінити ставлення до мови як суспільного явища і шкільного предмета, виховати нове покоління компетентних носіїв мови зі сформованим мовним чуттям, мовними смаками і мовною стійкістю.

5 КЛАС
4 год на тиждень

Результати навчання 1	Пропонований зміст 2	Види навчальної діяльності 3
ВСТУП Українська мова в житті українців 1 год		
- Пояснює роль і важливість державної мови в житті людини; - вичерпно відповідає на запитання за змістом почутого повідомлення [6 МОВ 1.1.2-1]; - пов'язує, зіставляє почуте із життєвим досвідом [6 МОВ 1.4.5]; - обґрунтовує своє ставлення до змісту почутої інформації [6 МОВ 1.5.1]; - визначає основні проблеми, порушені в тексті, пов'язуючи їх із життєвим досвідом [6 МОВ 2.2.1]; - пояснює значення здобутої з тексту інформації [6 МОВ 2.4.1]; - обстоює власну позицію щодо обговорюваних питань [6 МОВ 1.6.2]; - наводить кілька простих аргументів і прикладів на підтвердження власної позиції [6 МОВ 1.6.2-1]; - розрізняє відому і нову, головну і важливу другорядну інформацію, факти та судження [6 УМД 2.2.2].	1. Мова в житті людини: - пізнання світу засобами мови; - вираження себе, свого «Я» за допомогою мови; - відчуття належності до українського народу через мову; - захист державних кордонів; - вираження емоцій і почуттів засобами мови; - збереження української культури, втіленої в українському слові; - формування моральної й мовленнєвої культури засобами мови; - спілкування й обмін інформацією засобами мови. 2. Ціннісне ставлення до мови: - що таке цінності; - роль цінностей у житті людини; - чому мова – цінність? - що означає <i>ціннісне ставлення</i>?	Організаційна діяльність (цілевизначення; планування; організація роботи; самоконтроль, рефлексія) Пізнавальна діяльність (здійснення пошуку інформації на підтвердження важливої ролі мови в житті людини; узагальнення різних думок, виявлення спільного й різного тощо). Мовленнєва діяльність (обговорення ролі української мови в житті українців; висловлення власної думки щодо важливості мови в житті людини; обґрунтування важливості бережного ставлення до мови). Текстова діяльність (сприйняття й аналіз тексту, що містить нову інформацію; структурування інформації; переведення текстової інформації про мову в графічну тощо (створення колажу, моделі, малюнка); написання есе («Мої емоції в мові», «Які слова живуть в мені», «Як мова береже кордони», «Як слово веде мене у світ», «Які можливості дає мені мова», «Яким був би світ без мови», «Що означає дорожити мовою?», «На що здатні слова» тощо).

МОВНА ЗМІСТОВА ЛІНІЯ ЛЕКСИКОЛОГІЯ 19+ 3 год (есе + тематична робота + аналіз робіт)		
- Вирізняє лексичні явища у своєму та чужому мовленні, пояснює їхню суть [6 МОВ 4.1.2-1-2]; - порівнює та зіставляє слова, що належать до певних груп за вивченими ознаками [6 МОВ 4.1.1-2]; - виокремлює та розрізняє значення багатозначних слів, синонімів, пряме й переносне значення [6 МОВ 4.1.1-1]; - розрізняє відому і частково нову для себе інформацію [6 УМД 1.3.1-2]; - виявляє і виправляє помилки, допущені в тексті з урахуванням засвоєних мовних норм [6 МОВ 3.3.1]; - вживає слова відповідно до їхнього лексичного значення; - збагачує власне мовлення, використовуючи різні джерела [6 МОВ 4.2.4]; - користується різними видами словників; - визначає окремі деталі, що сприяють або заважають комунікації [6 УМД 1.5.2]	1. Повторення вивченого в 1-4 класах. Лексичне значення слова. 2. Тлумачний словник. 3. Однозначні й багатозначні слова. 4. Групи слів за значенням: синоніми, антоніми, омоніми. 5. Пароніми. 6. Словники антонімів, синонімів, омонімів, паронімів. 7. Групи слів за походженням: власне українські й запозичені (іншомовного походження) слова. 8. Написання апострофа в словах іншомовного походження. 9. Написання м'якого знака в словах іншомовного походження. 10. Подвоєння та подовження приголосних у словах іншомовного походження. 11. Букви и та і у словах іншомовного походження. 12. Словник іншомовних слів. 13. Активна й пасивна лексика української мови. Застарілі слова (архаїзми, історизми). 14. Неологізми. Письменницькі новотвори. 15. Групи слів за вживанням. Загальновживані слова.	Організаційна діяльність (цілевизначення; планування; організація роботи; самоконтроль, рефлексія). Пізнавальна діяльність (тлумачення лексичного значення слова різними способами; збагачення активного словника учнів новою лексикою; ведення словничка незнайомих слів; пошук/моделювання ситуацій, що передбачають застосування вивченої теми, нових слів; виконання вправ і завдань, що передбачають використання словників; збагачення міжособистісного спілкування словами, що виражають позитивні емоції тощо). Мовленнєва діяльність (усне висловлення з використанням нових слів; формулювання й обстоювання власної думки, оцінювання життєвих явищ, моральних, суспільних, історичних та інших проблем сучасності, висловлення щодо них власного ставлення). Текстова діяльність (читання й переказування тексту, що містить нові слова; заміна в тексті лексичних одиниць; виявлення й аналіз певних лексичних одиниць; редагування; доповнення; виявлення лексичних одиниць, що сприяють або перешкоджають гармонійному спілкуванню; складання й оформлення власного висловлення згідно з усталеними лексичними нормами тощо).

	16. Слова обмеженого вживання. Діалектні, професійні слова й терміни, сленг, просторічні слова. 17. Лексична помилка. 18. Суржик. 19. Повторення вивченого 3 лексикології.	
ФРАЗЕОЛОГІЯ 7 год + 2 год (тематична робота + аналіз робіт)		
1 - Вирізняє лексичні явища у своєму та чужому мовленні, пояснює їхню суть [6 МОВ 4.1.2-1-2]; - виокремлює та розрізняє фразеологізми [6 МОВ 4.1.1-1]; - виявляє фразеологізми в своєму та чужому мовленні, пояснює їхню суть [6 МОВ 4.1.2-1]; - послуговується фразеологізмами у повсякденному спілкуванні [6 МОВ 1.7.2-1]; - вправно користується фразеологічним словником; - формулює запитання, щоб уточнити суть фразеологізмів [6 МОВ 1.4.6-2]; - використовує фразеологізми для ефективної комунікації зі співрозмовником [6 МОВ 1.7.1-1]; - дотримується норм у виборі фразеологізмів [6 МОВ 1.7.1-3]; - засобами фразеологізмів пояснює свій (та інших осіб) емоційний стан з увагою до його відтінків [6 МОВ 1.8.1]; - використовує фразеологізми для збагачення міжособистісної комунікації позитивними емоціями, створення комфортної атмосфери спілкування, спонукання співрозмовників до певних дій [6 МОВ 1.8.3-1];	2 1. Фразеологізми. 2. Різновиди фразеологічних одиниць (прислів'я, приказки, крилаті вирази, афоризми). 3. Джерела українських фразеологізмів. 4. Фразеологізми в мовленні людини. 5. Фразеологізми в літературних творах. 6. Фразеологічний словник. 7. Повторення вивченого з фразеології.	3 Організаційна діяльність (цілевизначення; планування; організація роботи; самоконтроль, рефлексія). Пізнавальна діяльність (дослідження джерел фразеології; добір/пошук прикладів різних видів фразеологічних одиниць; добір/пошук синонімічних, антонімічних фразеологізмів; дослідження особливостей фразеологізмів народів світу; передавання змісту фразеологізмів невербальними засобами; ведення фразеологічного словника тощо). Мовленнєва діяльність (висловлення ставлення до події, явища чи вчинку засобами фразеології, діалогування з використанням фразеологізмів тощо). Текстова діяльність (виявлення фразеологізмів у літературних творах; критичне оцінювання доцільності вжитих у тексті фразеологізмів; збагачення тексту фразеологізмами; вираження власної думки щодо змісту прослуханого тексту; обґрунтування

- досліджує джерела фразеології [МОВ 4.1]; - сприймає інформацію (текст), що містить фразеологізми [МОВ 1.1]; - демонструє багатий активний запас фразеологізмів [6 МОВ 1.7.2]; - виявляє власні мовні вподобання у процесі добору фразеологізмів [6 МОВ 4.2.1].		свого ставлення до проблеми з опорою на власні знання й досвід).
ФОНЕТИКА. ГРАФІКА. ОРФОЕПІЯ. ОРФОГРАФІЯ 13 год + 2 год (тематична робота + аналіз робіт)		
1 - Чітко й правильно вимовляє звуки в процесі мовлення; - спостерігає за фонетичними явищами в мовленні, зокрема й на прикладі літературних творів [6 МОВ 4.1.2]; - аналізує мовлення за орфоепічними та орфографічними характеристиками [6 МОВ 3.3.2-4]; - вправно застосовує алфавіт; - знаходить і виправляє огріхи та помилки в змісті, будові й мовному оформленні власних висловлень [6 МОВ 3.3.1-1]; - застосовує знання правил орфографії й орфоепії для вдосконалення власного мовлення [6 МОВ 4.1.1]; - виявляє й аналізує орфографічні помилки; - пояснює виправлення, покликаючись на вивчені правила [6 МОВ 3.3.1-2]; - вправно користується словниками; - відтворює зміст почутого тексту з дотриманням орфоепічних норм [6 МОВ 1.2.1]; - удосконалює письмовий текст (власний та чужий) [6 МОВ 3.3.2-4];	2 1. Поглиблене повторення вивченого з фонетики в 1-4 класах. Голосні й приголосні звуки. 2. Наголос. Особливості вимови й написання ненаголошених голосних. 3. Приголосні тверді й м'які, дзвінки й глухі. Вимова приголосних у корені слова. 4. Позначення м'якості приголосних на письмі буквами ь, і, є, ю, я. 5. Правила вживання м'якого знака. 6. Особливості української графіки (відповідність звуків і графічних знаків, звук [г] і буква ге). 7. Звукове значення букв я, ю, є, ї та щ. Правила вживання апострофа. 8. Склад. Правила перенесення слів з рядка в рядок. 9. Милозвучність української мови. Правила милозвучності (чергування у – в, і – й, з – із – зі). 10. Орфоепічний словник. Словник наголосів.	3 Організаційна діяльність (цілевизначення; планування; організація роботи; самоконтроль, рефлексія). Пізнавальна діяльність (порівняння й зіставлення звуків природи й звуків мови; порівняння вимови наголошених і ненаголошених звуків; практичні завдання, що передбачають використання алфавіту; виявлення помилок у застосуванні алфавіту; добір прикладів застосування орфографічних правил у житті людини; виявлення проблемних ситуацій, спричинених орфографічними помилками; виконання завдань, що передбачають використання орфографічного словника тощо). Текстова діяльність (читання тексту з дотриманням правильної вимови звуків; переказування тексту, що містить звукові природні елементи; виявлення слів, у яких зміна наголосу впливає на граматичне чи лексичне значення; звуковий аналіз окремих слів у тексті; аналіз порушень милозвучності у тексті й живому мовленні; графічне

- характеризує вплив неправильного наголошування, вимови на сприйняття слухачем змісту почутого повідомлення [6 МОВ 1.5.3- 1]; - дотримується орфоепічних, графічних, орфографічних норм у процесі вибору мовленнєвих засобів [6 МОВ 1.7.1-3]; - послуговується засобами милозвучності у власному мовленні [6 МОВ 1.7.2-1]; - розпізнає роль окремих звуків як виражальних засобів у тексті [6 МОВ 2.2.6-2]; - виявляє і виправляє помилки, допущені в тексті, з урахуванням засвоєних мовних норм [6 МОВ 3.3.1].	11. Спрощення в групах приголосних. 12. Види помилок: орфоепічна, орфографічна, графічна. 13. Орфографічний словник	відтворення тексту, сприйнятого на слух; виявлення й аналіз графічних помилок; виявлення слів, у яких різняться вимова й написання; редагування текстів, у яких допущено орфографічні помилки; складання й оформлення власного висловлення згідно з усталеними орфографічними нормами; перетворення звукового фрагменту природи (ранок у лісі, гроза/дощ, шум моря тощо) в художній текст; сприймання усного висловлення на визначену тему, виявлення й аналіз у ньому орфоепічних помилок; виявлення впливу орфоепічної, графічної, орфографічної помилки на зміст інформації тощо).
---	--	--

ВІДОМОСТІ З СИНТАКСИСУ ТА ПУНКТУАЦІЇ
14 год = 3 год (есе + тематична робота + аналіз робіт)

1	2	3
- Вирізняє синтаксичні одиниці у своєму та чужому мовленні, пояснює їхню суть [6 МОВ 4.1.2-1]; - порівнює та зіставляє синтаксичні одиниці за визначеними ознаками [6 МОВ 4.1.1-2]; - використовує різноманітні синтаксичні конструкції в різних повідомленнях у спеціальних (захищених) цифрових сервісах і соцмережах [6 МОВ 3.2.1-1]; - відтворює зміст почутого тексту з увагою до конкретних синтаксичних одиниць [6 УМД 1.2.1]; - визначає мету повідомлення простим реченням [6 УМД 1.4.4]; - висловлює власні почуття і враження щодо зображених у тексті людей, подій, ситуацій, ставлення до них [6 МОВ 2.3.2]; - характеризує емоційний стан літературного персонажа, його	1. Повторення вивченого в 1-4 класах. 2. Словосполучення і речення. Головне й залежне слово в словосполученні. 3. Речення, його граматична основа. 4. Речення з одним головним членом. 5. Види речень за метою висловлювання (розповідні, питальні, спонукальні). 6. Види за емоційним забарвленням (окличні й неокличні). 7. Другорядні члени речення: додаток, означення, обставина. 8. Речення з однорідними членами (без сполучників і зі сполучниками а, але, і).	Організаційна діяльність (цілевизначення; планування; організація роботи; самоконтроль, рефлексія). Пізнавальна діяльність (розрізнення речень і словосполучень; добір власних прикладів словосполучень і речень; пошук ситуацій застосування окличних і питальних речень; аналіз функцій головних і другорядних членів; обґрунтування важливості розділових знаків; пошук ситуацій спілкування, у яких використання однорідних членів необхідне, правильне інтонсування розділових знаків в усному мовленні;

поведінки, вчинків засобами простого й складного речень, виявляючи толерантність [6 МОВ 2.3.1-1]; - перефразовує репліки в діалозі відповідно до поставленого завдання [6 МОВ 1.2.1-3]; - аргументує власну оцінку прочитаного тексту (художнього тексту, медіатексту тощо) за допомогою складного речення [6 МОВ 2.4.2-3]; - описує власні літературні вподобання засобами речень з однорідними членами [6 МОВ 2.5.1-2].	9. Кома між однорідними членами. 10. Складне речення. 11. Кома між частинами складного речення. 12. Прямая мова. Розділові знаки в реченнях із прямою мовою. 13. Діалог. Розділові знаки в репліках діалогу. 14. Пунктуаційна помилка.	інтонування діалогу, речень із прямою мовою тощо). Мовленнєва діяльність (усне висловлення на задану тему; участь в обговоренні проблеми тощо). Текстова діяльність (виписування з тексту словосполучень, що є ключовими й виражають зміст його; заміна в тексті словосполучень; виписування речень, що передають основну думку тексту, абзацу; виписування підметів, визначення їхньої ролі для передання інформації; передання змісту фрагмента тексту одним реченням; доповнення текстів однорідними членами; пунктуаційний аналіз тексту; заміна в тексті простих речень складними і навпаки; передання суті інформації одним складним реченням; складання речень, що передають емоційний стан людини в різних ситуаціях; складання речень оцінного змісту; складання діалогу на основі прочитаного/почутого тексту; відтворення ситуації за допомогою речень із прямою мовою; передання вражень від прочитаного, почутого за допомогою речення з прямою мовою тощо).
МОВЛЕННЄВА ЗМІСТОВА ЛІНІЯ ІНФОРМАЦІЯ 9 год + 2 год (тематична робота + аналіз робіт)		
1 - Сприймає подану в достатньо вільному темпі інформацію відповідного обсягу на відому й частково нову тематику [6 МОВ 1.1.1];	2 1. Повторення вивченого в 1-4 класах 2. Види інформації. Текстова інформація. 3. Графічна та числова інформація.	3 Організаційна діяльність (цілевизначення; планування; організація роботи; самоконтроль, рефлексія).

- реагує на почуте, уточнюючи важливі для розуміння деталі [6 МОВ 1.1.2]; - формулює тему та ідею почутого повідомлення [6 МОВ 1.4.1-1]; - розуміє та відтворює зміст почутого повідомлення [6 МОВ 1.1.2-2]; - унаочнює та візуалізує почуте повідомлення (самостійно або з допомогою інших осіб), використовуючи різні засоби (малюнки, схеми, таблиці, комікси тощо) для відтворення змісту, структурування інформації [6 МОВ 1.2.3-1]; - знаходить у почутому відповіді на поставлені запитання [6 МОВ 1.3.1-1]; - стисло переказує фактичний зміст почутого повідомлення (зокрема невеликого художнього тексту, медіатексту або уривка з нього на знайому тему, якщо інформація проста, добре структурована, подана повільно та чітко [6 МОВ 1.2.1-1]; - передає простими фразами прихований зміст повідомлення, виражений за допомогою типових, зрозумілих для сприйняття невербальних засобів [6УМД1.1.3]; - добирає відповідно до поставленого завдання або самостійно визначених цілей інформацію з одного чи кількох джерел [6 МОВ 1.3.1]; - визначає мету повідомлення [6 МОВ 1.4.4]; - розрізняє відому й нову для себе інформацію [6 МОВ 1.3.1 -2]; - ефективно використовує інформаційні ресурси (бібліотеки, сайти тощо) для задоволення власних читацьких потреб і розширення кола читацьких інтересів [6 МОВ 2.5.1 - 3];	4. Звукова інформація. 5. Відеоінформація. 6. Мультимедійна інформація. 7. Джерела інформації. 8. Добір і пошук інформації. 9. Узагальнення вивченого.	Пізнавальна діяльність (визначення мети інформації; формулювання теми та ідеї почутої інформації; розрізнення нової й відомої інформації; передавання /відтворення її графічно (карти, схеми, плани, моделі тощо) чи образно (малюнок); добір і демонстрування зразків різних видів інформації; пошук інформації відповідно до поставленого завдання; знаходження, опрацювання і збереження інформації; аналіз змісту інформації тощо). Мовленнєва діяльність (реагування на почуту інформацію (коментар); вибіркове, стисле переказування змісту почутого відповідно до поставленого завдання; висловлення своєї думки тощо). Текстова діяльність (написання висновків на основі почутої інформації тощо).
--	---	---

- записує від руки або з використанням спеціальних (зокрема цифрових) пристроїв власні міркування, інформацію з різних джерел [6 МОВ 3.1.1].		
ТЕКСТ 18 год + 2 год (тематична робота + аналіз робіт)		
1	2	3
- Відповідно до мети застосовує основні види читання текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) [6 МОВ 2.1.1]; - знаходить у запропонованому тексті відому й нову інформацію [6 МОВ 2.2.2-1]; - визначає тему та мікротему, основну думку тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) [6 МОВ 2.2.3]; - обирає (самостійно чи з допомогою) тексти українських і зарубіжних авторів, різних стилів і жанрів залежно від мети читання й наводить окремі аргументи свого вибору [6 МОВ 2.5.1]; - добирає з поданого переліку і використовує потрібні тексти з джерел, які вважає надійними [6 МОВ 2.5.2]; - усвідомлено послуговується основними складниками (заголовки, зміст, анотація тощо) джерел інформації (друкованого чи цифрового), а також складниками структури тексту [6 МОВ 2.1.2]; - визначає основні порушені в тексті проблеми, пов'язуючи їх із життєвим досвідом [6 МОВ 2.2.1]; - наводить приклади (з художніх текстів чи життєвого досвіду) вміння/невміння керувати емоціями, пояснювати емоційний стан літературних персонажів (зважаючи на ситуації, культури, епохи, національні традиції та звичаї тощо) для розвитку власного емоційного інтелекту [6 МОВ 1.8.3 -2];	1. Повторення вивченого в 1-4 класах 2. Тема, підтема (мікротема). 3. Ключові слова. 4. Зміст прочитаного. Основна думка. 5. Первинні і вторинні тексти. 6. Розповідь. Побудова розповіді. 7. Види розповіді. 8. Розповідь про себе. 9. Опис. Побудова опису. 10. Опис тварини. 11. Роздум. Побудова роздуму. 12. Роздум на тему екології. 13. Читання. Види читання. 14. Мета читання. 15. Читання з метою отримання інформації (практично). 16. Критичне читання (практично). 17. Читання з метою набуття чуттєвого досвіду (практично). 18. Читання з метою набуття естетичного досвіду.	Організаційна діяльність (цілевизначення; планування; організація роботи; самоконтроль, рефлексія). Текстова діяльність (осмислення змісту прочитаного; поставлення уточнювальних запитань для кращого розуміння і сприйняття, розрізнення розповіді, опису, роздуму; формулювання теми й основної думки тексту; визначення ключових слів; стисле переказування; інтонування тексту, реплік у ньому; знаходження потрібної інформації; оцінювання тексту, апелюючи до власних знань, позицій чи поглядів; зіставлення змісту прочитаного з власними ціннісними орієнтаціями; редагування тексту; творче опрацювання прочитаного тексту із заданою зміною персонажів, окремих епізодів тощо; розрізнення текстів (художніх, медіатекстів тощо), різних стилів, типів та жанрів мовлення в контексті авторського задуму; визначення проблем у тексті; розпізнавання виражальних засобів; виявлення й тлумачення порушених у тексті проблем; пояснення значення здобутої з прочитаного тексту інформації; створення письмових текстів (художні тексти, медіатексти тощо) визначених типів, стилів

- формулює тему та основну думку тексту [6 МОВ 2.2.2-3]; - розпізнає в тексті основні виражальні засоби [6 МОВ 2.2.6 -2]; - аналізує й удосконалює зміст написаного, доповнювати окремі його частини відповідно до теми й мети висловлення [6 МОВ 3.3.2]; - творчо опрацьовує прочитаний текст із заданою зміною персонажів, окремих епізодів тощо [6 МОВ 2.7.1 -1]; - відповідно до мети застосовує основні види читання нескладних у мовному плані невеликих текстів; - пояснює значення здобутої з прочитаного тексту (художнього тексту, медіатексту тощо) інформації в контексті власного досвіду для розв'язання потрібних завдань [6 МОВ 2.4.1]; - виявляє і виправляє помилки, допущені в тексті, спираючись на засвоєні мовні норми [6 МОВ 3.3.1]; - перетворює тексти (художні тексти, медіатексти тощо) словесно (переказ, конспект тощо), графічно (схема, таблиця тощо) [6 МОВ 2.6.1]; - описує свої літературні вподобання, наводячи приклади прочитаних творів [6 МОВ 2.5.1-2].		і жанрів, зважаючи на мету й адресата, спираючись на власний життєвий досвід; описання й аналіз емоційного стану інших осіб або літературних персонажів, їхніх учинків і/або висловлень; створення власних текстів (розповідь, есе); логічне структурування власного тексту; удосконалення змісту тощо).
ЖАНРИ МОВЛЕННЯ 10 год + 3 год (есе + тематична робота + аналіз робіт)		
1 - Організовує свою діяльність (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує, контролює, здійснює рефлексію, коригує); - висловлює та обстоює власні погляди, ідеї, переконання;	2 1. Жанри мовлення. Роль жанрів у житті людини. 2. Комплімент, лестощі, похвала. 3. Прохання, умовляння, благання, клянчення, пропозиція. 4. Запрошення.	3 Організаційна діяльність (цілевизначення; планування; організація роботи; самоконтроль, рефлексія). Пізнавальна діяльність (визначення різниці між компліментом і лестощами, між проханням, умовлянням, благанням, клянче-

- взаємодіє зі співрозмовниками, супроводжуючи власне мовлення доречними вербальними та невербальними засобами для досягнення комунікативної мети [6 УМД 1.7.1]; - бере участь в онлайн-дискусіях на відому тематику, пов'язану з власним життєвим досвідом, навчанням, уподобаннями тощо [6 УМД 3.2.2 -1]; - конструктивно спілкується, використовуючи жанри як типові мовленнєві конструкції; - дотримується основних мовленнєвих норм під час типових ситуацій комунікації [6 УМД 1.7.1 -3]; - доречно використовує в мовленні типові засоби художньої виразності [6 УМД 1.7.2]; - регулює власні емоції в комунікації [6 УМД 1.8.2]; - збагачує міжособистісну комунікацію позитивними емоціями [6 УМД 1.8.3]; - використовує жанри мовлення з метою гармонізації процесу спілкування, налагодження приятельських стосунків; - використовує типові вербальні й невербальні засоби, жанри мовлення для збагачення міжособистісної комунікації позитивними емоціями, створення комфортної атмосфери спілкування, підтримки, заохочення співрозмовників до певних дій [6 УМД 1.8.2 -1]; - аналізує ситуацію спілкування, самостійно добирає й застосовує мовленнєвий жанр.	5. Згода, відмова. 6. Вибачення. 7. Подяка. 8 Привітання. 9. Привітання (практично). 10. Смс-повідомлення.	нням; визначення пропозицій, на які необхідно відповісти відмовою, а на які — згодою, добір компліментів за віковою, статусною ознакою людини; аналіз компліментів; добір відповідей на комплімент; аналіз смс-повідомлень; складання дописів для чату тощо). Текстова діяльність (оформлення тексту прохання; формулювання різних видів пропозицій; формулювання відмови на пропозицію; складання й аналіз текстів вибачення, подяки, привітання, повідомлення; виявлення, аналіз у тексті втішання, вибачення, подяки й визначення їхньої ролі у процесі спілкування тощо). Мовленнєва діяльність (усні звернення з проханням, пропозицією, запрошенням, привітанням, подякою, вибаченням тощо)
СПІЛКУВАННЯ 20 год +3 (есе + тематична робота + аналіз робіт)		
1 - Організовує свою діяльність (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує, контролює, здійснює рефлексію, коригує);	2 1. Повторення вивченого в 1-4 класах. 2. Цілі й завдання спілкування. 3. Види спілкування.	3 Організаційна діяльність (цілевизначення; планування; організація роботи; самоконтроль, рефлексія).

- залучає лексичне багатство мови для ефективної комунікації зі співрозмовниками [6 МОВ 1.7.1-1]; - реагує на почуте, уточнює важливі деталі [6 МОВ 1.1.2]; - обирає доцільні способи вдосконалення власного мовлення [6 МОВ 3.3.3]; - бере участь в онлайн-дискусіях, розпізнавати розбіжності в думках і толерантно обстоювати власну позицію, дотримуючись базових норм етикету [6 МОВ 3.2.2]; - дотримується норм етикету під час онлайн-спілкування [6 УМД 3.2.2-4]. - дотримується основ безпечної поведінки в цифровому просторі та основних засад академічної доброчесності [6 МОВ 3.2.3]; - висловлює власні думки, виражає почуття, переживання, ставлення [6 МОВ 1.8.1]; - аналізує емоційний стан літературних персонажів, їхні вчинки для моделювання власної поведінки та формування базових морально-етичних норм, виявляючи толерантність [6 МОВ 2.3.1]; - визначає окремі деталі, що сприяють або заважають комунікації [6 МОВ 1.5.2]; - пов'язує, зіставляє почуте з життєвим досвідом [6 МОВ 1.4.5]; - взаємодіє з іншими в цифровому просторі, дбаючи про власну кібербезпеку [6 МОВ 3.2.3-1]; - дотримується засад академічної доброчесності у процесі віртуальної взаємодії [6 МОВ 3.2.3-2].	4. Живе й віртуальне спілкування. 5. Безпека віртуального спілкування. 6. Ситуація спілкування. 7. Учасники спілкування. 8. Наміри співрозмовників. 9. Ознаки й переваги гармонійного спілкування. 10. Правила гарного співрозмовника. 11. Запитання і відповіді. 12. Види слухання. 13. Суперечка і сварка. 14-15. Маніпуляції у спілкуванні. 16. Засоби спілкування (мовні й позамовні). 17. Етикетні норми спілкування. 18. Вимова й інтонація. 19-20. Переконливість та аргументованість ПОВТОРЕННЯ ВИВЧЕНОГО 9 год 21. Повторення вивченого з розділу «Лексикологія», «Фразеологія» 22. Демонстрування й обговорення презентацій «У світі фразеології», «Світ слова», «Словники». 23. Повторення вивченого з розділу «Фонетика. Орфоепія. Графіка. Орфографія». 24. Демонстрування й обговорення презентацій «Звуки української мови». 25. Повторення вивченого з розділу «Відомості з синтаксису і пунктуації».	Пізнавальна діяльність (визначення й поставлення цілей і завдань спілкування; формулювання намірів; добір реплік відповідно до виду й мети спілкування; правильне інтонуювання розмови; добір лексичних засобів; обґрунтування доцільності мовних формул ввічливості; спілкування живе й віртуальне на визначену тему; визначення намірів; виявлення чинників, що сприяють або заважають ефективній комунікації; визначення бар'єрів і небезпек віртуального спілкування; виявлення ознак гармонійного спілкування; розрізнення невербальних засобів (інтонації, сили голосу, логічного наголосу, темпу, паузи, міміки, жестів, пози), використаних для передавання прихованого змісту; виявлення випадків маніпулювання; виявлення лексичних засобів, що сприяють уникненню двозначності; поставлення запитань з метою отримання інформації; характеристика учасників спілкування; виявлення ознак переконливості, аргументованості тощо). Текстова діяльність (аналіз конкретної ситуації спілкування у тексті тощо).
---	---	---

	26. Підготовка й демонстрування презентацій «Навіщо потрібні розділові знаки», «Його величність речення». 27. Повторення вивченого з розділу «Інформація» і «Текст» 28. Повторення вивченого з розділу «Жанри мовлення». 29. Повторення вивченого з розділу «Спілкування»	
--	--	--

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Результати навчання – це знання, уміння, навички, ставлення, цінності, набуті в процесі навчання, виховання та розвитку, які можна ідентифікувати, спланувати, виміряти й оцінити та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми на кожному рівні (циклі) загальної середньої освіти.

Основні **функції оцінювання**: **формувальна** (забезпечує відстеження динаміки навчального поступу); **констатувальна** (забезпечує встановлення рівня досягнення результатів навчання); **діагностувальна** (надає інформацію про стан досягнення результатів навчання, наявність навчальних втрат, причини виникнення утруднень); **коригувальна** (надає змогу вчителю відповідним чином адаптувати освітній процес); **орієнтувальна** (надає змогу відстежити динаміку формування результатів навчання та спрогнозувати розвиток їх); **мотиваційно-стимулювальна** (активізує внутрішні й зовнішні мотиви до навчання); **розвивальна** (мотивує до рефлексії та самовдосконалення); **прогностична** (ставить цілі навчання на майбутнє); **виховна** (сприяє вихованню в учнів свідомої дисципліни, наполегливості в роботі, працьовитості, почуття відповідальності, обов'язку).

Основні **види оцінювання** освітніх результатів учнів:

1) **формувальне** оцінювання (відстежуємо поступ учнів, визначаємо їхні освітні потреби для скерування освітнього процесу на підвищення ефективності навчання з урахуванням визначених результатів навчання);

2) **підсумкове** оцінювання (показує результат навчання та розвитку за певний період/цикл);

3) **державна підсумкова атестація** (передбачає оцінювання відповідності результатів навчання учнів вимогам Держстандарту на етапі завершення здобуття базової середньої освіти).

Формувальне оцінювання (ФО) здійснюємо постійно, на кожному уроці у різних формах (оцінювання, самооцінювання, взаємооцінювання). До підсумкового вдаємося періодично (тематичне, семестрове і річне).

ФО допомагає учням усвідомити способи досягнення кращих результатів. З цією метою на кожному уроці запускаємо алгоритм: цілевизначення – етапи досягнення цілей – рефлексія, що допомагає учням стати справжніми суб'єктами освітнього процесу, бачити цілі, досягати їх та аналізувати власну навчальну діяльність.

Підсумкове оцінювання має три види, що залежать від часового проміжку й обсягу навчального матеріалу, а саме:

- **тематичне** (проводимо після вивчення теми, розділу; у 7 класі виділяємо 7 тематичних робіт за кількістю розділів, зокрема: «Дієслово», «Прислівник», «Службові частини мови», «Інформація», «Текст», «Жанри мовлення» і «Спілкування»); для зручності розроблено «Зошит моїх досягнень» (Київ: Грамота. 2024);

- **семестрове** (проводимо у кінці семестру; це загальна оцінка, яку виводимо з балів формувального (на основі оцінювання загальних груп результатів) й тематичного оцінювання);

- **річне** (виставляємо оцінку за результатами двох семестрових).

Результати оцінювання виражають у балах (від 1 до 12) та/або в оцінкових судженнях.

Оцінювання здійснюємо за визначеними критеріями, що дають змогу встановити відповідність між вимогами до обов'язкових результатів навчання, які визначає Державний стандарт, і фактичними результатами навчання, яких досягають учні.

Критерії оцінювання реалізуємо за **чотирма рівнями**: *початковим, середнім, достатнім і високим*.

Кожний наступний рівень охоплює вимоги до попереднього, а також додає нові. Критерії оцінювання дають змогу здійснювати оцінювання результатів навчання за 12-бальною шкалою.

Оцінювання результатів навчання здійснюємо за допомогою таких засобів:

- 1) усних завдань (опитування, усний переказ, міркування, коментування, участь у діалозі тощо);
- 2) спостереження за різними видами діяльності учнів;
- 3) письмових завдань (вправа, тест, есе, індивідуальне завдання, тематична робота тощо);
- 4) практичних завдань (проект, створення колажів, таблиць, схем, презентація виконаного завдання тощо);
- 5) самооцінювання;
- 6) взаємооцінювання.

Для зручності й об'єктивності оцінювання вчитель фіксує поурочний бал в журналі, а в окремому зошиті диференціює ці бали за групами вмінь. Зручно це робити різними кольорами ручки (олівця, фломастера) чи різними кольорами колонок.

У зошиті це може мати такий вигляд:

№п/п	П. І. П. учня/учениці	01.09				02.09				03.09				04.09				ТР	есе	Семестрова
		ГР1	ГР2	ГР3	ГР4	ГР1	ГР2	ГР3	ГР4	ГР1	ГР2	ГР3	ГР4	ГР1	ГР2	ГР3	ГР4			
1	Бондар Андрій																			
2	Величко Захар																			
3	Гринів Олена																			
4	Дмитерко Ірина																			
5	Єщенко Ігор																			
6	Журило Павло																			
7	Зоряна Любов																			

Або такий:

		02/09	03.09	04.09	04.09												Зо-шит	ТР	есе	Семестрова
1	Бондар Андрій	8	9																	
2	Величко Захар	9	12																	
3	Гринів Олена	7	9																	
4	Дмитерко Ірина	11	9																	
5	Єщенко Ігор																			
6	Журило Павло																			
7	Зоряна Любов																			

Частотність та процедуру оцінювання визначає вчитель з урахуванням дидактичної мети, особливостей змісту навчального предмета, рівня підготовки й індивідуальних характеристик учнів тощо.

До оцінювання наскрізних умінь бажано долучати шкільного психолога.

Під час навчання в дистанційному та змішаному режимах спосіб оцінювання результатів навчання (очно чи дистанційно) визначає вчитель.

У **формульованому оцінюванні** важливим орієнтиром є таксономія освітніх цілей за когнітивними видами діяльності, що є орієнтиром у доборі завдань і дає змогу орієнтуватися в рівнях, а саме:

- 1) **початковому** (уміння розпізнавати, пригадувати, відтворювати окремі елементи змісту навчання);
- 2) **середньому** (розуміння та застосування елементів змісту навчання);

3) достатньому (уміння аналізувати навчальну інформацію; класифікувати, порівнювати, узагальнювати, інтегрувати, уточнювати, упорядковувати);

4) високому (уміння оцінювати навчальну інформацію або власну навчальну діяльність, здійснювати рефлексію, перекодовувати інформацію з текстової у графічну й навпаки, створювати, продукувати).

Кожний наступний рівень (від початкового до високого) охоплює показники результатів навчання попереднього рівня та містить нові показники результатів навчання.

У журналі, крім поурочних балів, упродовж семестру окремим рядком виставляємо оцінку за:

- есе;
- тематичні роботи.

У «Свідоцтві досягнень» виставляємо семестрові оцінки за групами результатів.

На підставі оцінок за групами результатів виставляють загальну оцінку за семестр. Оцінка за семестр може бути скоригованою.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Бал	ГАЛУЗЕВІ КРИТЕРІЇ			
	Група результатів 1. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях	Група результатів 2. Сприймання, аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів (зокрема художніх, медіатекстах) та використання її для збагачення власного досвіду	Група результатів 3. Висловлювання думок, почуттів і ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, взаємодія з іншими особами у цифровому середовищі, дотримання норм літературної мови	Група результатів 4. Дослідження індивідуального мовлення, використання мови для власної мовної творчості, спостереження за мовними та літературними явищами, аналіз їх.
1	Учень / учениця: сприймає і розпізнає інформацію, отриману від учителя (інших осіб); відповідає на окремі прості запитання за змістом почутого, використовуючи прості однотипні фрази; припускається суттєвих змістових помилок; виконує окремі прості репродуктивні завдання / навчальні дії за наданим зразком з допомогою вчителя	Учень / учениця: сприймає і розпізнає інформацію з тексту / медіатексту, запропонованого вчителем (іншими особами); відповідає на окремі прості запитання за змістом прочитаного / переглянутого, використовуючи прості однотипні фрази; припускається суттєвих змістових помилок; виконує окремі прості репродуктивні завдання / навчальні дії за наданим зразком з допомогою вчителя	Учень / учениця: демонструє вміння записувати висловлення, зокрема в цифровому середовищі; частково відтворює способи діяльності за наданим зразком, припускаючись різного виду помилок; порівнює написане зі зразком і коригує за допомоги вчителя.	Учень / учениця: сприймає і розпізнає інформацію про мовні одиниці, мовні та літературні явища; відповідає на окремі прості запитання, припускаючись суттєвих помилок; виконує частину простих завдань / навчальних дій щодо спостереження за мовою та мовленням за наданим зразком з допомогою вчителя; передає інформа-

				цію, використовуючи короткі однотипні фрази.
2	Учень / учениця: відтворює незначну частину інформації, отриманої від учителя (інших осіб) або із запропонованих джерел; відповідає на частину простих запитань за змістом почутого, припускається змістових і логічних помилок; виконує частину простих репродуктивних завдань / навчальних дій за наданим зразком з допомогою вчителя; виявляє зацікавлення ідеями, які висловлюють інші; комунікує з іншими за потреби, використовуючи прості однотипні фрази.	Учень / учениця: відтворює незначну частину інформації з тексту / медіатексту, який пропонує вчитель (інші особи); відповідає на частину простих запитань за змістом прочитаного / переглянутого, припускається змістових і логічних помилок; виконує частину простих репродуктивних завдань / навчальних дій за наданим зразком з допомогою вчителя; виявляє зацікавленість до ідей, висловлених іншими; комунікує з іншими за потреби, використовуючи прості однотипні фрази	Учень / учениця: відтворює висловлення різних письмових жанрів, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, за наданим шаблоном зі зміною предмета повідомлення і частково записує їх, демонструючи усвідомлення окремих фактів та елементарних уявлень; відповідає на запитання вчителя щодо відповідності письмового висловлення меті, частково корегує його за допомоги вчителя; використовує стандартні мовні засоби під час відтворення зразка, припускаючись різних помилок	Учень / учениця: відтворює незначну частину інформації про мовні одиниці, мовні та літературні явища; відповідає на частину простих запитань, припускаючись суттєвих помилок; виконує прості завдання / навчальні дії щодо спостереження за мовою та мовленням за наданим зразком з допомогою вчителя; комунікує з іншими за потреби, використовуючи прості однотипні фрази й повторюючи сказане епіврозмовниками.
3	Учень / учениця: відтворює частину інформації, отриманої від учителя (інших осіб) або із запропонованих джерел; відповідає на прості запитання за змістом почутого, припускається незначних змістових і логічних помилок; виконує прості репродуктивні завдання / навчальні дії за наданим зразком з допомогою вчителя, долучається до роботи в групі; висловлює думки простими фразами; перепитує, уточнюючи інформацію, потрібну для розуміння змісту почутого.	Учень / учениця: відтворює частину інформації з тексту / медіатексту, який пропонує вчитель (інші особи); відповідає на прості запитання за змістом прочитаного / переглянутого, припускається змістових і логічних помилок; виконує прості репродуктивні завдання / навчальні дії за наданим зразком з допомогою вчителя, долучається до роботи в групі; висловлює думки щодо прочитаного / переглянутого простими фразами; перепитує, уточнюючи інформацію, потрібну для розуміння змісту.	Учень / учениця: відтворює висловлення різних письмових жанрів, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, за наданим шаблоном зі зміною предмета повідомлення і записує їх; відповідає на запитання вчителя щодо відповідності письмового висловлення меті, коригує його лише за допомоги вчителя; використовує стандартні мовні засоби під час відтворення зразка, припускаючись різного виду помилок.	Учень / учениця: відтворює частину інформації про мовні одиниці, мовні та літературні явища; припускається суттєвих помилок; відповідає на частину простих запитань; виконує завдання / навчальні дії щодо спостереження за мовою та мовленням за наданим зразком з допомогою вчителя; долучається до роботи в групі; висловлюється простими фразами; часто перепитує, уточнюючи потрібну інформацію.
4	Учень / учениця: відтворює основну інформацію, отриману від учи-	Учень і учениця: відтворює основну інформацію із тексту / медіатексту, за-	Учень / учениця: створює власні висловлення різних письмових жа-	Учень / учениця: відтворює основну інформацію про

	теля (інших осіб) або із запропонованих джерел; відповідає на прості запитання за змістом почутого; виконує репродуктивні завдання / навчальні дії за зразком під керівництвом учителя, зокрема під час роботи в групі; підтримує спілкування в межах запропонованої теми, використовуючи прості фрази.	пропонованого вчителем (іншими особами); відповідає на прості запитання за змістом прочитаного / переглянутого; виконує репродуктивні завдання / навчальні дії за зразком під керівництвом учителя, зокрема під час роботи в групі; пояснює зміст прочитаного / переглянутого, використовуючи прості фрази	нрів, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, за наданим шаблоном і записує їх; відповідає на запитання вчителя щодо завершеності власного висловлення в переданні інформації, коригує його лише за допомоги вчителя; обмежено використовує мовні засоби під час створення власних висловлень, припускаючись різного виду помилок	мовні одиниці, мовні та літературні явища; відповідає на прості запитання з постійною опорою на запропоноване джерело інформації, може пояснити окремі поняття / терміни / навчальні дії; виконує завдання / навчальні дії щодо спостереження за мовою та мовленням за зразком під керівництвом учителя; виконує деякі обов'язки в групі, для розв'язання пошукових та /або творчих завдань; підтримує ініційоване іншими спілкування в межах обговорюваної теми, використовуючи прості фрази, обмежено вживаючи наукові поняття.
5	Учень /учениця: застосовує частину основної інформації, отриманої від учителя (інших осіб) або із запропонованих джерел для виконання навчальних завдань; відповідає на запитання за змістом почутого; виконує репродуктивні завдання / навчальні дії за запропонованим алгоритмом під керівництвом учителя, зокрема під час роботи в групі; долучається до спілкування в межах запропонованої теми, використовуючи прості фрази.	Учень /учениця: застосовує частину основної інформації із тексту / медіа-тексту, який пропонує вчитель (інші особи) для виконання навчальних завдань; відповідає на запитання за змістом прочитаного / переглянутого; виконує репродуктивні завдання / навчальні дії за запропонованим алгоритмом під керівництвом учителя, зокрема під час роботи в групі; коментує зміст прочитаного і переглянутого, використовуючи прості фрази.	Учень / учениця: створює власні висловлення різних письмових жанрів за зразком, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, демонструє утруднення в дотриманні мети та врахуванні адресата, записує висловлення в довільній формі; відповідає на запитання вчителя щодо завершеності власного висловлення в переданій інформації, коригує його лише за допомоги вчителя; обмежено використовує основні мовні засоби під час створення власних висловлень, припускаючись різного виду помилок.	Учень /учениця: застосовує основну інформацію про мовні одиниці, мовні та літературні явища; відповідає на прості запитання з опорою на запропоновані джерела інформації; може пояснити основні поняття / явища і навчальні дії; виконує незначну частину дослідницького та/або творчого завдання за запропонованим алгоритмом, за потреби звертаючись по допомогу, під час роботи в групі; долучається до обго-

				ворення відомої теми, використовуючи прості фрази, доречно вживаючи окремі наукові поняття.
6	Учень / учениця: застосовує інформацію, отриману від учителя або із запропонованих джерел, для виконання навчальних завдань; виконує репродуктивні завдання / навчальні дії за запропонованим алгоритмом за потреби звертаючись по допомогу, зокрема під час роботи в групі; розпізнає з допомогою вчителя проблемні ситуації й висловлює окремі припущення щодо способів розв'язання їх; спілкується в межах запропонованої теми без значних утруднень.	Учень / учениця: застосовує інформацію із тексту / медіатексту, який пропонує вчитель (інші особи) для виконання навчальних завдань; виконує репродуктивні завдання / навчальні дії за запропонованим алгоритмом за потреби звертаючись по допомогу, зокрема під час роботи в групі; розпізнає з допомогою вчителя проблемні ситуації й висловлює окремі припущення щодо способів розв'язання їх; коментує зміст прочитаного / переглянутого.	Учень / учениця: створює власні висловлення різних письмових жанрів за зразком, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, ураховуючи мету й адресата, записує висловлення відповідно до вимог жанру; відповідає на запитання вчителя щодо структурно-сміслового завершення власного висловлення в переданні інформації, коригує його лише за допомоги вчителя; обмежено використовує стандартні мовні засоби під час створення власних висловлень, припускаючись різного виду помилок.	Учень / учениця: застосовує інформацію про мовні одиниці, мовні та літературні явища; відповідає на прості запитання з опорою на запропоновані джерела інформації; розуміє і пояснює основні поняття / явища / навчальні дії, наводить прості приклади; виконує самостійно частину дослідницького та/або творчого завдання за наданим алгоритмом; розпізнає з допомогою вчителя окремі проблемні ситуації і висловлює припущення щодо розв'язання їх, зокрема під час роботи в групі; спілкується щодо способу виконання дослідницького та/або творчого завдання, доречно вживаючи основні наукові поняття.
7	Учень / учениця: виокремлює в почутому інформацію, потрібну для виконання навчальних завдань і розв'язання проблемних ситуацій; виконує репродуктивні й окремі частково-пошукові завдання за запропонованим алгоритмом, зо-	Учень / учениця: виокремлює з тексту / медіатексту інформацію, потрібну для виконання навчальних завдань і вирішення проблемних ситуацій; виконує репродуктивні й окремі частково-пошукові завдання за запропонованим алгоритмом, зокрема	Учень / учениця: створює власні висловлення різних письмових жанрів, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, ураховуючи мету та адресата, записує їх відповідно до вимог жанру, взаємодіє з іншими особами в цифровому	Учень / учениця: виокремлює у запропонованих джерелах потрібну інформацію; відповідає на запитання за опрацьованою інформацією; перетворює один вид інформації в інший за зразком; ви-

	крема під час роботи в групі; розпізнає проблемні ситуації і розв'язує їх відомим способом з допомогою вчителя; спілкується в межах запропонованої теми; наводить окремі аргументи й приклади на підтвердження висловленої думки.	під час роботи в групі; розпізнає проблемні ситуації і розв'язує їх відомим способом з допомогою вчителя; наводить окремі аргументи й приклади на підтвердження висловленої думки щодо змісту прочитаного / переглянутого.	середовищі; відповідає на запитання вчителя щодо завершеності власного висловлення в переданні інформації; частково коригує написане щодо форми (орфографія, пунктуація, граматичні форми слів); використовує стандартні мовні засоби під час створення власних висловлень, припускаючись різного виду помилок.	конує окремі дослідницькі та/або творчі завдання за запропонованим алгоритмом самостійно або в співпраці з однокласниками, за потреби звертаючись по допомогу; розпізнає окремі проблемні ситуації і висловлює припущення щодо розв'язання їх; долучається до обговорення окремих етапів виконання дослідницького та/або творчого завдання, наводить окремі аргументи й приклади.
8	Учень / учениця: зіставляє, порівнює за визначеними критеріями почуте; добирає прийнятний із запропонованих способів для унаочнення й візуалізації інформації; виконує окремі пошукові завдання за запропонованим алгоритмом, зокрема під час роботи в групі, за потреби звертаючись по допомогу; розв'язує проблемні ситуації відомим способом під керівництвом учителя; заохочує до спілкування й долучається до обговорення певної теми; наводить аргументи й приклади щодо почутого.	Учень / учениця: зіставляє, порівнює за визначеними критеріями зміст прочитаного / переглянутого; добирає прийнятний із запропонованих способів для унаочнення й візуалізації інформації; виконує окремі пошукові завдання за запропонованим алгоритмом, зокрема під час роботи в групі, за потреби звертаючись по допомогу; розв'язує проблемні ситуації відомим способом під керівництвом учителя; долучається до обговорення змісту й форми прочитаного / переглянутого, наводить аргументи й приклади.	Учень/учениця: створює власні висловлення різних письмових жанрів, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, ураховуючи мету та адресата, записує їх відповідно до вимог жанру, взаємодіє з іншими особами в цифровому середовищі; відповідає на запитання вчителя щодо завершеності власного висловлення в переданні інформації; частково коригує написане щодо змісту та форми (орфографія, пунктуація, граматичні форми слів); використовує стандартні мовні засоби під час створення власних висловлень, припускаючись різного виду помилок.	Учень / учениця: порівнює, зіставляє наукову інформацію з обраних джерел про мовні та мовленнєві одиниці, мовні та літературні явища, порівнює матеріал за визначеними ознаками; виконує окремі дослідницькі та/або творчі завдання за запропонованим алгоритмом, зокрема під час роботи в групі; розв'язує проблемні ситуації відомим способом під керівництвом учителя; долучається до обговорення процесу й результатів виконання дослідницького та/або творчого завдання, наводить аргументи й приклади, доречно використовуючи наукові поняття.

9	Учень / учениця: аналізує отриману з різних джерел інформацію за визначеними критеріями, перетворює почуте в різні форми повідомлень; обґрунтовує зв'язок почутого з власним життєвим досвідом; виконує пошукові завдання, зокрема під час роботи в групі; розв'язує проблемні ситуації відомим способом; ініціює спілкування та обмінюється інформацією щодо обговорюваної теми; наводить доречні аргументи й приклади щодо висловленої думки.	Учень / учениця: аналізує отриману з кількох текстів / медіатекстів інформацію за визначеними критеріями, інтерпретує зміст прочитаного / переглянутого й перетворює його в різні форми повідомлень; обґрунтовує зв'язок прочитаного / переглянутого з власним життєвим досвідом; виконує пошукові завдання, зокрема під час роботи в групі; розв'язує проблемні ситуації відомим способом; обмінюється інформацією щодо обговорюваної теми, наводить доречні аргументи й приклади щодо висловленої думки.	Учень / учениця: створює власні висловлення різних письмових жанрів, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, ураховуючи мету та адресата, записує їх відповідно до вимог жанру, взаємодіє з іншими особами в цифровому середовищі; аналізує власний текст з огляду на його цілісність, повноту і завершеність у переданні інформації в умовах взаємодії (зокрема в цифровому середовищі) з учителем або однокласниками; коригує і уточнює власне висловлення (за потреби); вправно використовує стандартні мовні засоби під час створення власних висловлень.	Учень / учениця: аналізує інформацію з різних джерел щодо мовних і мовленнєвих одиниць, мовних і літературних явищ, упорядковує / представляє її в різні способи; виконує дослідницькі та/або творчі завдання, зокрема під час роботи в групі, відомим способом; обговорює результати наукової та або творчої роботи, доречно коментує їх, спираючись на знання про мовні та мовленнєві одиниці, мовні та літературні явища.
10	Учень / учениця: інтегрує суттєву й потрібну для виконання завдань інформацію з різних джерел; виконує пошукові й окремі творчі завдання, зокрема під час роботи в групі; обирає доцільний спосіб розв'язання проблемних ситуацій; обирає доречний спосіб комунікативної взаємодії в групі; переконливо аргументує свою позицію щодо обговорюваної теми.	Учень / учениця: інтегрує суттєву й потрібну для виконання завдань інформацію з різних текстів / медіатекстів; виконує пошукові й окремі творчі завдання, зокрема під час роботи в групі; обирає доцільний спосіб розв'язання проблемних ситуацій; обстоює свою позицію щодо обговорюваної теми.	Учень / учениця: створює власні висловлення різних письмових жанрів, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, ураховуючи мету та адресата, записує їх відповідно до вимог жанру, дискутує в цифровому середовищі; самостійно аналізує власний текст з огляду на його цілісність, повноту і завершеність у переданні інформації, толерантність і академічну доброчесність; коригує і уточнює власне висловлення (за потреби); вправно використовує різноманітні мовні засоби під час створення власних висловлень.	Учень / учениця: інтегрує суттєву й потрібну інформацію з різних джерел, виявляючи проблеми, що можуть бути досліджені науково, визначає способи використання досліджених одиниць і явищ у власній творчості; виконує дослідницькі та/або окремі творчі завдання самостійно або в групі; обирає доцільний спосіб розв'язання проблемних ситуацій; аргументує власну позицію щодо наукових та /або творчих питань, зокрема в межах розв'язання спільних завдань, спираючись на авторитетні джерела.

11	Учень /учениця: узагальнює інформацію з різних джерел, оцінює її за визначеними критеріями; виконує пошукові й творчі завдання, зокрема під час роботи в групі; комбінує різні способи виконання завдань у нестандартних ситуаціях; обирає ефективний спосіб комунікативної взаємодії в групі; розвиває ідеї / думки учасників спілкування щодо обговорюваної теми та вибудовує логічну аргументацію для розв'язання спільних завдань.	Учень /учениця: узагальнює інформацію з різних текстів / медіатекстів, оцінює її за визначеними критеріями; виконує пошукові й творчі завдання, зокрема під час роботи в групі; комбінує різні способи виконання завдань у нестандартних ситуаціях; розвиває ідеї / думки учасників обговорення прочитаного / переглянутого, вибудовує логічну аргументацію для розв'язання спільних завдань.	Учень / учениця: створює власні висловлення різних письмових жанрів, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, ураховуючи мету й адресата, записує їх відповідно до вимог жанру з елементами візуалізації (за потреби), дискутує в цифровому середовищі; самостійно аналізує власний текст з огляду на його цілісність, повноту і завершеність у переданні інформації, толерантність і академічну доброчесність; коригує і уточнює власне висловлення (за потреби); вправно використовує різноманітні мовні засоби під час створення власних висловлень.	Учень / учениця: узагальнює й оцінює за визначеними критеріями наукову інформацію щодо мовних і мовленнєвих одиниць, мовних і літературних явищ; виконує дослідницькі та/або творчі завдання, зокрема під час роботи в групі; використовує мовні засоби для втілення творчих задумів, виявляючи власні вподобання; розвиває наукові / творчі ідеї учасників обговорення, вибудовує логічну аргументацію на основі знань про мовні та мовленнєві одиниці, мовні та літературні явища.
12	Учень /учениця: оцінює отриману з різних джерел інформацію, доцільно використовує її в різних ситуаціях; виконує пошукові, творчі завдання, зокрема під час роботи в групі; адаптує різні способи виконання завдань відповідно до змінюваних умов, ураховуючи ризики й прогножуючи наслідки; виступає посередником у спілкуванні, демонструє толерантність до різних поглядів і надає роз'яснення за потреби іншим учасникам.	Учень /учениця: оцінює отриману з різних текстів / медіатекстів інформацію, доцільно використовує її в різних ситуаціях; виконує пошукові, творчі завдання, виявляючи оригінальність, зокрема під час роботи в групі; адаптує різні способи виконання завдань відповідно до змінюваних умов, ураховуючи ризики й прогножуючи наслідки; переконливо аргументує позицію щодо прочитаного / переглянутого, виявляє толерантність до різних поглядів.	Учень /учениця: створює власні висловлення різних письмових жанрів, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, ураховуючи мету та адресата, записує їх відповідно до вимог жанру з елементами візуалізації (за потреби), дискутує в цифровому середовищі; самостійно аналізує власний текст з огляду на його цілісність, повноту, завершеність у переданні інформації, толерантність і академічну доброчесність; коригує й уточнює (за потреби); вільно використовує мовні засоби, зокрема експериментує з ними, під час створення власних висловлень, надаючи їм індивідуальних рис.	Учень / учениця: оцінює отриману з різних джерел наукову інформацію про мовні та мовленнєві одиниці, мовні та літературні явища, доцільно використовує її в дослідницькій і творчій діяльності; виконує самостійно або в групі дослідницькі завдання (від постановки проблеми до представлення результатів); оригінально використовує мовні засоби для втілення творчих задумів; узгоджує різні позиції щодо наукових та/або творчих питань, спираючись на системні знання про мов-

				ні та мовленнєві одиниці, мовні та літературні явища й визначаючи можливість мно- жинних поглядів
--	--	--	--	--

ХАРАКТЕРИСТИКА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ		Результат навчання		
		I семестр	II семестр	За рік
МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА ГАЛУЗЬ				
За групами результатів	Усно взаємодіє (усні завдання і вправи)			
	Працює з текстом (текстова робота)			
	Письмово взаємодіє (письмові завдання)			
	Досліджує мовлення (поурочний бал за знання мовного матеріалу й відповідні вміння)			
	Загальна оцінка			
3				

СВІДОЦТВО ДОСЯГНЕНЬ

учня/учениці _____ класу

(прізвище та ім'я)

за _____ навчальний рік

ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	Має значні успіхи	Помітний прогрес	Потребує уваги й допомоги
ВИЯВЛЯЄ РОЗУМІННЯ ПРОЧИТАНОГО	☐	☐	☐
Сприймає та усвідомлює прочитане	☐	☐	☐
Висловлює припущення, доводить надійність аргументів	☐	☐	☐
Висловлює ідеї, пов'язані з розумінням тексту, аналізує текст і добирає контраргументи (за потреби)	☐	☐	☐
ВИСЛОВЛЮЄ ВЛАСНУ ДУМКУ	☐	☐	☐
Передає власні думки, почуття, переконання	☐	☐	☐
Зважає на мету та учасників комунікації	☐	☐	☐

Вибирає для цього відповідні мовленнєві стратегії	☐	☐	☐
КРИТИЧНО ТА СИСТЕМНО МИСЛИТЬ	☐	☐	☐
Визначає характерні ознаки явищ, подій, ідей, їх взаємозв'язків	☐	☐	☐
Уміє аналізувати та оцінювати доказовість і вагомість аргументів у судженнях	☐	☐	☐
Уміє розрізняти факти, розпізнавати спроби маніпулювання даними	☐	☐	☐
ЛОГІЧНО ОБҐРУНТОВУЄ ВЛАСНУ ПОЗИЦІЮ	☐	☐	☐
Висловлює послідовні, обґрунтовані міркування у вигляді суджень і висновків;	☐	☐	☐
ДІЄ ТВОРЧО	☐	☐	☐
Вибирає завдання, які є викликом для нього/неї, новою діяльністю	☐	☐	☐
Використовує знання з різних предметів і галузей знань для створення нових ідей	☐	☐	☐
Використовує різноманітні стратегії для продукування нових ідей	☐	☐	☐
ВИЯВЛЯЄ ІНІЦІАТИВУ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ:	☐	☐	☐
Пропонує власні рішення для розв'язання проблем	☐	☐	☐
Уміє брати на себе відповідальність	☐	☐	☐
КОНСТРУКТИВНО КЕРУЄ ЕМОЦІЯМИ:	☐	☐	☐
Розпізнає власні емоції та емоційний стан інших	☐	☐	☐
Сприймає емоції без осуду, адекватно реагує на конфліктні ситуації	☐	☐	☐
Розуміє, як емоції можуть допомагати і заважати в діяльності	☐	☐	☐
ОЦІНЮЄ РИЗИКИ:	☐	☐	☐
Розрізняє ризики та загрози	☐	☐	☐
Шукає способи прийняття рішень в умовах неповної інформації	☐	☐	☐
УХВАЛЮЄ РІШЕННЯ	☐	☐	☐
Розпізнає проблемні ситуації і висловлює припущення щодо їх розв'язання	☐	☐	☐
Обирає способи розв'язання проблемних ситуацій на основі розуміння причин та обставин, що їх спричинили	☐	☐	☐
РОЗВ'ЯЗУЄ ПРОБЛЕМИ	☐	☐	☐
Аналізує проблемні ситуації, формулює проблеми, висуває гіпотези	☐	☐	☐
Уміє практично їх перевірити та обґрунтовувати	☐	☐	☐
Презентує й аргументує рішення	☐	☐	☐
СПІВПРАЦЮЄ З ІНШИМИ	☐	☐	☐

Планує власну та групову роботу	☐	☐	☐
Підтримує учасників групи, допомагає іншим і заохочує їх до досягнення спільної мети	☐	☐	☐